

A DOBRAXE: NOVAS VÍAS DE INVESTIGACIÓN

MONTERO DOMÍNGUEZ, Xoán (2017).
El doblaje: nuevas vías de investigación
(Granada: Editorial Comares)

Un dos campos da tradución que maior alcance social posúe é o do audiovisual, vinculado principalmente, na nosa sociedade, á dobraxe. O público goza das series e filmes dobrados sen reparar, en moitos casos, que foron obxecto dun proceso previo de tradución e dunha interpretación (no senso artístico da palabra) ao se ofrecer á cultura meta. Tan arduo labor —o de plasmar o ton, a intención e o sentimento do orixinal— realízao, con creces, a potente engrenaxe que se acha detrás dun produto desta envergadura: desde os técnicos de son aos axustadores, sen esquecermos os profesionais da tradución e da dirección.

Mais é no caso das denominadas «linguas en vías de normalización» en que a dobraxe adopta un valor engadido ao supor unha clara ferramenta de difusión da norma estándar, máis alá de aspectos lexicais ou morfolóxicos, ao divulgar, tamén, os trazos prosódicos e fonéticos sancionados polas autoridades. Fóra diso, tampouco é cousa de pouco a preferencia pola dobraxe ou por outras modalidades de tradución na difusión de produtos audiovisuais, pois tal escolla está determinada, en principio, por convencións culturais (superado ficou o debate entre a preponderancia dunha ou doutra). Sendo así, cómpre contarmos, na literatura especializada, con traballos que estuden tales aspectos (isto é, a dobraxe alén da perspectiva tradicional dos estudos da tradutoloxía) para tratarmos de debullar novas ópticas de análise que complementen os anteditos estudos.

Precisamente, ábreanse novos camiños neste libro, *El doblaje: nuevas vías de investigación*, editado polo profesor Xoán Montero da Universidade de Vigo, publicado na colección Interlingua da Editorial Comares e prologado por Frederic Chaume, catedrático de tradución audiovisual. É esta unha obra moi interesante, pois teorizan nela aquelas persoas que se encontran diariamente lidando coa súas áreas concretas (sexan estas a dirección ou o axuste, a fonoloxía ou a semiótica) e acometen tal empresa desde a súa propia experiencia. E é moi revelador que estes artigos non se limiten a recoller unhas reali-

dades precisas, senón a presentar novos nichos de estudo desde focos novidosos e diversos que fan xustiza a unha actividade interdisciplinaria. Este libro deberá ser o compás que trace a ruta que ten de seguir inescusabelmente o estudo da dobraxe, para comprendermos aquelas partes do proceso que foran, noutrora, relegadas da literatura académica.

Inicia o libro o profesor Xoán Montero, nun capítulo en que presenta unha nova concepción para a investigación da dobraxe no Estado español: a súa potencial utilidade como vehículo de imposición lingüística, na etapa ditatorial, e o seu uso como ferramenta para a normalización lingüística no contexto actual, nos casos do éuscaro, do catalán, do galego e do asturiano. Josu Barambones, apoiándose en boa parte do seu traballo no ámbito vasco, presenta exemplos do uso da creación discursiva na tradución para a dobraxe, presente tanto nos chamados *ad libs* como nos contextos en que esta estratexia é empregada para cumprir coas restricións da isocronía. Esta técnica de tradución revélase asaz necesaria para respectar as dimensións pragmática e comunicativa da linguaxe.

A importancia da imaxe salientaa Laura Santamaria, pois incide na relevancia do código visual como elemento indispensable para a comprensión dos guiños (é dicir, do texto escrito), visto que é un elemento irrenunciábel no proceso de tradución para a dobraxe e para a audiodescrición. É a función da imaxe, precisamente, a que debe condicionar as escollas e as solucións dos profesionais. Pola súa parte, o profesor Miguel Cuevas explora os piares para os futuros estudos do ton de voz empregado na dobraxe. Cómpre que a (re)interpretación das mensaxes do orixinal que fan os actores estea adecuada ás cuestións culturais que rodean os destinatarios finais e o conxunto da obra fílmica. O actor de dobraxe é tamén mediador e, por iso, a súa entoación no momento de acometer a súa función non debe ser arbitraria, senón que debe gardar fidelidade á mensaxe que imprimen o guiño e a propia canle visual.

Apuntamentos sobre a relevancia dos coñecementos en fonética e fonoloxía para o proceso do axuste preséntaos Rosalía Rodríguez. A autora, que parte das traducións da combinación lingüística inglés-español, defende a necesidade de posuír os anteditos coñecementos para superar, con eficacia, as restricións que impoñen os diferentes tipos de sincronía requiridos. Para demostrar a súa significación, apóiase nun caso práctico en que, dúas diferentes adaptacións cinematográficas que empregan un mesmo guiño orixinal requiren de axustes diferentes. Xosé Ramón Pousa redacta un artigo en que defende as consideracións en que convén reparar ao encontrar, no texto orixinal, frag-

mentos con episodios informativos. Ao seren a locución e a dobraxe realidades relativamente próximas, é fundamental fiar miúdo ao traballar coas posíbeis proxeccións da voz, considerando factores como a articulación, a entoación ou o ritmo, entre outros.

A directora e adaptadora de dobraxe Charo Pena tivo a ben dedicar o seu capítulo a expor, con rigor e minuciosidade, as especificidades dos seus labores, desde a chegada do guión traducido até o pase de control do produto na lingua meta. Apoiada pola súa experiencia no sector galego da dobraxe, define os parámetros e os condicionantes que circunscriben un traballo que demanda un equipo de profesionais intercomunicados entre si. Gerardo Couto, tamén director, presenta uns atinados apuntamentos que complementan o traballo anterior. Sinala a dirección, por se situar no núcleo do proceso, como máximo responsábel do proceso final, incluíndo, por tanto, erros artísticos (interpretacións que non respecten as funcións expresivas) e lingüísticos (contrasentidos e perdas no guión traducido).

A cuberta do libro foxe de calquera metáfora reducida á tradución para representar, desde unha perspectiva holística e integradora, o proceso todo da dobraxe. O micrófono e o símbolo do fotograma, verdadeiros corazóns deste medio, ocupan o compoñente iconográfico que identifica a obra. Simbolizan o «son» e a «imaxe», ao redor de que xiran todos os axentes involucrados, que deben atención primordial a tales elementos.

O bo facer que se aprecia no libro é o que guía o título propio de «Especialista en dobraxe» da Universidade de Vigo, pois os máis dos autores son docentes nestes estudos regulados das disciplinas que tratan. É nas aulas onde se poñen en práctica todas as achegas desta obra co obxecto de formar, creando un elo entre a teoría e mais a práctica, peritos do mundo da dobraxe, coñecedores e entendedores de tan complexo transvasamento cultural.

En conclusión, as novas perspectivas que ofrece esta obra para o estudo do fenómeno da dobraxe sublíñana como un dos «libros de referencia», tanto para investigadores como para profesionais. Esperemos que se asenten as bases dunha maior comunicación entre estes dous perfís, pois as achegas entre os dous mundos terán beneficio común para a práctica e para o coñecemento científico de tan apaixonante actividade.

MANUEL ARCA CASTRO
Universidade de Vigo
manuelarcacastro@gmail.com